

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Mainitussa tarkastuksessa havaittiin, että Keski-Suomen kärjäoikeus oli 27.1.2020 asiassa dnro R 19/1314 antamassaan tuomiossa nro 20/103419 tuominnut vastaajan muun ohella 5.12.2014 tehdystä kavalluksesta, jota koskeva haaste oli annettu hänelle tiedoksi vasta syyte-oikeuden vanhennuttua 13.12.2019.

SELVITYS

Asiassa kärjäoikeuden puheenjohtajana toiminut kärjätuomari on 18.8.2020 antanut asiassa selvityksensä ja Keski-Suomen kärjäoikeuden laamanni 24.6.2020 lausuntonsa. Selvityksen mukaan virhe on tapahtunut epähuomiossa.

TUOMION PURKU

Korkein oikeus on apulaisoikeuskanslerin sijaisen hakemuksesta 12.2.2021 antamallaan päätöksellä nro 0235 (dnro H2020/100) purkanut kärjäoikeuden tuomion siltä osin kuin vastaajan syyksi on luettu kavallus syytekohtassa 3. Syyte on hylätty vanhentuneena. Asia on muissa

syytekohtissa luetuista rikoksista tuomittavan yhteisen rangaistuksen määräämiseksi palautettu Keski-Suomen kärjäoikeuteen. Keski-Suomen kärjäoikeus on 17.5.2021 asiassa dnro R 21/492 antamassaan tuomiossa nro 21/121645 määrännyt vastaajan yhteiseen 1 vuoden ja 3 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

RATKAISU

Kärjäjätuomarin menettelyn arviointi

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu viidessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 28 luvun 4 §:n mukaan ankarin kavalluksesta on yksi vuosi ja kuusi kuukautta vankeutta. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Kärjäjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut kärjäjätuomari on selvityksessään myöntänyt, että asiassa kavallusta koskenut syytekohta on ollut vanhentunut ja että vanhentuminen oli jäänyt häneltä huomaamatta. Hänen ilmoittamansa mukaan haastamiseen liittyvät seikat jäivät tarkistamatta muun ohella siksi, että istunnon alussa kaikki vastaajat pitivät keskenään neuvottelun, jonka tuloksena kaikki vastaajat tunnustivat menetelleensä syytteissä kuvatuin tavoin. Kärjäjätuomari on lisäksi kertonut, että asiaan ei kiinnittänyt huomiota syyttäjä tai vastaajan avustajakaan.

Syyttäjä on jättänyt asiassa haastehakemuksen kärjäjäoikeudelle 3.5.2019, jolloin haastamiseen on ollut aikaa vielä noin seitsemän kuukautta ennen kavallusta koskevan syytekohtan vanhenemista. Asiaa käsiteltäessä ei ole ilmennyt aiheita epäillä, että syyttäjä olisi ollut tietoinen siitä, milloin vastaaja on asiassa haastettu. Huomioiden edellä mainitut seikat sekä syyttäjän roolin rikosprosessissa hänen menettelynsä ei anna aiheita toimenpiteisiin.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Tällainen virhe saattaa vakavuutensa perusteella tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Vastaaja on nyt käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden hänelle syyksi luettujen tekojen ohella kavalluksesta yhteiseen 1 vuoden ja 4 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Korkein oikeus purki tuomion vanhentuneen teon osalta ja palautti asian Keski-Suomen kärjäoikeuteen yhteisen rangaistuksen määräämiseksi. Uudessa ratkaisussa vastaaja tuomittiin muista hänelle syyksi luetuista rikoksista yhteiseen 1 vuoden ja 3 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

Kärjästuomarin virheellisestä menettelystä ei ollut aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpano-seuraamuksia. Kyse on ollut käsiteltävänä olleen rikoskokonaisuuden yksittäisestä syytekohtasta ja oikeudenkäynti on siten ollut muiden syytekohtien käsittelemiseksi tarpeellinen. Syyte-oikeuden vanheneminen ei ole myöskään ollut seurausta kärjästuomarin omasta menettelystä. Tapahtunut virhe korjaantui asian uudessa käsittelyssä.

Kun kärjästuomarin menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen olen tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kärjästuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta teosta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjästuomarille hänen edellä kerrotusta menettelystään huomautuksen. Pyydän saattamaan ratkaisuni kärjästuomarin tietoon.

Syytetyn avustajana asiassa toimineen luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan menettely on otettu käsiteltäväksi omana luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan valvontaa koskevana asianaan.

Lähetän päätökseni tiedoksi Vaasan hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijä

Leo Lahtinen